

ANONİM ŞİRKETLERDE PAY SAHİBİ OLMAYAN DENETİM KURULU ÜYELERİNE VE DENETÇİLERE KAR PAYI ÖDENMESİNİN HUKUKİ VE MALİ ANALİZİ

Doç. Dr. Abdüllatif ŐENER*
Dr. İlhami ÖZTÜRK**

ÖZET

Bu çalışmayla, anonim Şirketlerin pay sahibi olmayan denetim kurulu üyeleri ve denetçilerine kar payı ödenip ödenmeyeceği hususu Türk Ticaret Kanunu (TTK), Sermaye Piyasası Kanunu (SPKn) ve vergi kanunları kapsamında irdelenmektedir.

6762 sayılı mülga TTK, yürürlükteki 6102 sayılı TTK ve 2499 sayılı SPKn'da pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine ve denetçilere anonim Şirket karından kar payı ödenip ödenmeyeceği hususunda açık bir düzenleme yer almamaktadır. Benzer şekilde vergi kanunlarında da denetim kurulu üyelerine kar payı ödeneceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Denetim kurulu üyesi ve denetçilere kar payı ödenip ödenmeyeceği hususunun kanun hükmü ile açıklığa kavuşturulması, ticaret, sermaye piyasası ve vergi hukuku kapsamında uygulamada karşılaşılan tereddüt ve duraksamaların ortadan kaldırılması açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetim Kurulu, denetçi, kar payı, menkul sermaye iradı.

* Hacettepe Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü ve TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü E. Öğretim Üyesi

** Sermaye Piyasası Kurulu Üyesi

LEGAL AND FISCAL ANALYSIS OF DIVIDEND PAYMENT TO AUDITING BOARD MEMBERS AND AUDITORS WHO ARE NOT SHAREHOLDERS AT JOINT-STOCK CORPORATIONS

ABSTRACT

This study examines, in the context of the Turkish Commercial Code, Capital Market Law and taxation laws, payment of dividends to auditing board members and auditors of a Joint-Stock Corporation who are not shareholders in the Company.

Neither repealed Turkish Commercial Law No. 6762, nor Turkish Commercial Code No. 6102, nor Capital Market Law No. 2499 (both currently in effect), clearly regulate whether or not auditing board members or auditors of a Joint-Stock Corporation who don't have shares in the Company can receive dividends out of the profits of the company. Similarly, there is no provision in the tax legislation pertaining to the distribution of dividends to auditing board members. In order to avoid doubts arising in practice in the context of commercial, capital market and taxation laws, it is crucial to clarify by means of express legal provisions whether it is allowed to pay dividends to Auditing Board Members and auditors.

Keywords: Auditing Board, auditor, dividends, capital income.

GİRİŞ

6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) anonim şirketlerin yönetim kurulu üyelerine kar payı verilebileceği yönünde hükümler yer almasına rağmen denetim kurulu üyelerine kardan pay verilip verilmeyeceği hususu açıkça düzenlenmemiştir. Kanunda pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerinin kar payı almasını açıkça yasaklayan bir hüküm yer almadığı gibi, pay sahibi olmayan denetim kurulu üyeleri kar payı ödenecek kişiler arasında da sayılmamıştır. Denetim kurulu üyelerinin ifa ettikleri görevin niteliği, denetim ilke ve standartları ve denetimin doğası gereği kanun koyucunun pay sahibi olmayan denetçilerin bu sıfatları dolayısıyla şirket karından pay

almamaları yönündeki iradesi nedeniyle bilinçli susma yolunu seçtiği söylenilebilir. Denetim kurulu üyelerine kar payı verilir verilmeyeceği hususu hukuken tartışmaya açık olmakla birlikte 6762 sayılı Kanun uygulamasında bazı anonim şirketlerin denetim kurulu üyelerine de tıpkı yönetim kurulu üyeleri gibi kar payı ödedikleri görülmektedir.

6102 sayılı TTK ile denetim kurulu yapısı kaldırılmış ve bağımsız denetim sistemi getirilmiştir. Buna göre, şirketlerin zorunlu organları arasında sayılan ve konuyla ilgili uzmanlığı bulunması şart olmayan denetçi (murakıp) eliyle yapılan denetim, yeni düzenleme ile yerini yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanını taşıyan ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen kişiler ile ortakları bu kişilerden oluşan sermaye şirketleri vasıtasıyla yapılacak bağımsız denetime bırakmıştır. Bağımsız denetim ücreti olarak ya da bu ücrete ilave olarak anılan denetçilere şirket karından pay verilir verilmeyeceği hususu da benzer şekilde açık bir kanun düzenlemesine tabi kılınmadığından tartışmaya açıktır.

Bunun yanı sıra Sermaye Piyasası Kanunu ve ikincil mevzuatında halka açık anonim ortaklıkların kar payı dağıtabileceği kişiler arasında yönetim kurulu üyeleri yer alırken denetim kurulu üyeleri sayılmamıştır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75'inci maddesinde kurumların yönetim kurulu başkan ve üyelerine verilen kar payları menkul sermaye iradı olarak tanımlanmış olup, denetim kurulu üyelerine verilen kar payları ise aynı madde ile menkul sermaye iradı kapsamına dâhil edilmemiştir. Bir başka ifadeyle anılan madde uyarınca pay sahibi olmayan denetim kurulu üyeleri kar payı elde etmek suretiyle menkul sermaye iradı sağlayan kişiler arasında sayılmamıştır. Oysaki aynı Kanun'un 61'inci maddesinin (5) numaralı alt bendinde yönetim kurulu üyeleri ile birlikte denetim kurulu üyelerine de bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatlerin ücret sayılacağı belirtilmiştir. Anılan Kanun'un her iki maddesinin birlikte tetkiki neticesinde, pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerinin kar payı elde edebilecek kişiler arasında sayılmamış olması, bunun sadece yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile sınırlı tutulmuş

olması, buna karşın ücret geliri elde edenler arasında yönetim kurulu üyelerinin yanı sıra denetim kurulu üyelerinin de sayılmış olması, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyelerine kar payı ödenemeyeceği yönündeki kabulü destekleyici mahiyette yorumlanabilir.

Bu çalışma ile pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine kar payı ödenip ödenemeyeceği hususu TTK ve SPKn'nun kar payı ödenmesine ilişkin hükümleri kapsamında tahlil edilecektir. Bu analiz yapılırken, kar payı ödenmesi ve kar paylarının dâhil olduğu gelir unsuruna ilişkin; Gelir Vergisi Kanunu ve çeşitli ülkelerle imzalanan çifte vergilemenin önlenmesine ilişkin anlaşma hükümleri de dikkate alınacaktır. Mali mevzuata ilişkin olsa da kar paylarının vergilendirilmesine ilişkin bu düzenlemelerin, pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine kar payı ödenmemesi gerektiği yönündeki bir iradeyi yansıtır yansıtmadığı hususu da analize dâhil edilecektir.

I. TÜRK TİCARET KANUNU KAPSAMINDA DENETİM KURULU ÜYELERİNE KAR PAYI ÖDENMESİ

Pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine şirket karından pay verilip verilemeyeceği hususu mülga 6762 sayılı TTK ve 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı TTK hükümleri kapsamında ayrı ayrı ele alınacaktır.

1. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu Kapsamında

6762 sayılı TTK'nın 347'nci maddesi uyarınca her anonim ortaklıkta zorunlu olarak bir denetleme organı bulunması gerekmekte olup bu organın yokluğu aynı Kanunun 435'inci maddesi uyarınca belli şartlarda bir fesih sebebi oluşturmuştur.

6762 sayılı TTK kapsamındaki denetçiler ile anonim ortaklık arasındaki ilişki bir vekâlet veya hizmet akdine dayanmaktadır. Nitekim, Yargıtay bir kararında;¹ TTK'nın 347'nci maddesi uyarınca şirkette pay sahibi olanlar ve olmayanlar arasından genel kurulca seçilen denetçi ile şirket arasındaki ilişkinin kural olarak vekalet sözleşmesi niteliğinde olduğuna, denetçi için ücret öngörülmesi halinde anonim ortaklık ile

¹ Yargıtay, 10. HD. 14.9.1973, E.1973/180, K.1973/209.

arasındaki ilişkinin, bir hizmet sözleşmesi olduğuna hükmetmiştir. Şirket genel kurulu tarafından murakıplığa seçilen kimse bu vazifeyi kabul ederse, şirketle aralarında idare meclisi üyelerinin intihabında olduğu gibi “akdi” bir münasebet teessüs etmiş olur. Genel kurulun intihap kararı bir nevi “icap” vasfı taşır, murakıplığa seçilen zatın, kabul cevabı ile ancak hizmet akdi münasebeti teessüs eder.² Bu nedenle her denetçi ile ortaklık arasında bir akit vardır. Bu akit esas itibariyle bir vekâlet akdidir. Ancak taraflar bu akdi serbestçe kararlaştırabilirler. Örneğin, aralarındaki ilişkinin taraflarca bir hizmet akdi olarak nitelendirilmesinde sakınca yoktur.³ Böylece, denetçi ile anonim şirket arasındaki münasebet vekâlet akdine ya da hizmet akdine dayanabilecektir.⁴ TTK’nın 347’nci maddesinin son fıkrası hükmü uyarınca denetçiler aynı şirketin idare meclisi azalığına seçilemeyecekleri gibi o şirketin memuru dahi olamazlar.

6762 sayılı TTK’nın 472’nci maddesindeki; idare meclisi azalarının kazanç payları sadece safi kardan ve ancak kanuni yedek akçe için muayyen para ayrıldıktan ve pay sahiplerine yüzde dört nispetinde veya esas mukavele ile muayyen daha yüksek bir nispetle bir kar payı dağıtıldıktan sonra verilebilir hükmüne rağmen denetim kurulu üyelerine “kazanç payı” verilmesi hususunda açık bir düzenleme Kanunda yer almamaktadır. Yine TTK’nın 279’uncu maddesinin 2’nci fıkrasının 5 numaralı bendinde yer alan kurucularla idare meclisi azalarına ve diğer kimselere şirket kazancından sağlanacak hususi menfaatlerin esas sözleşmede yazılı olması gerektiği şeklindeki hükümde de denetim kurulu üyelerine ilişkin bir belirlilik yer almamıştır. Benzer şekilde 6762 sayılı TTK’nın diğer tüm maddeleri tetkik edildiğinde de “denetim kurulu üyelerine” kar payı verilebileceği yönünde açık bir hükmün bulunmadığı görülecektir. Kanun koyucunun “yönetim kurulu” üyelerinin kar payı alabilecekleri hususunu açıkça vurgularken denetim kurulu üyelerini bu

² DOĞANAY, İ., Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Birinci Cilt, 4. Bası, Beta, İstanbul, 2004, s. 1026.

³ İMREGÜN, O., Kara Ticaret Hukuku Dersleri, Sekizinci Bası, Evrim Dağıtım, İstanbul, 1987, s. 404.

⁴ Yargıtay, 10. HD., 14.9.1973, E.1973/180, K.1973/209.

kapsamda belirtmemiş olması denetim görevinin doğası ve mahiyeti gereği denetçilerin kardan pay almasının doğru olmayacağı yönündeki görüşten kaynaklanmış olduğu söylenebilir.

6762 sayılı TTK'daki denetim kurulu ve denetçilerin görev, yetki ve mükellefiyetlerine ilişkin düzenlemeler incelendiğinde, kanun koyucunun bilinçli bir tercih olarak denetim kurulu üyelerinin bu sıfatları dolayısıyla kardan pay almalarını istemediği sonucuna ulaşılabilecektir. Şirkette pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine salt bu sıfatları nedeniyle kar payı verilmesi denetim ilke ve standartları ile denetim mantığına aykırılık teşkil edebilecektir. Zira, şirket denetçilerinin; ortaklığın kurulmasında bir yolsuzluk olup olmadığını incelemek (TTK md.308), şirket defterlerini incelemek, şirket veznesini teftiş etmek, bilançonun tanzim şeklini tayin etmek, bütçe ve bilançoju murakabe etmek, tasfiye muamelelerine nezaret etmek, gerektiğinde genel kurulu toplantıya davet etmek, yönetim kurulunun şirket faaliyetlerini kanun, ana sözleşme hükümleri ve genel kurul kararlarına uygun olarak yürütüp yürütmediğini saptamak, genel kurula katılmak (TTK md. 353), yıllık rapor tanzimi ve vazifelerini ifa sırasında öğrendikleri noksanlık ve yolsuzluk veya kanun yahut ana sözleşme hükümlerine aykırı hareketleri ihbar etmek (TTK md. 354), zaruri hallerde genel kurulu olağanüstü toplantıya davet etmek (TTK md. 355), şikayetleri tahkik etmek (TTK md. 356), yönetim kurulu toplantılarına iştirak etmek (TTK md.357), genel kurul gündemine görüşülmesini istedikleri konuları aldirmek (TTK md. 353, 355 ve 357), sır saklama (TTK md. 358), genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma (TTK md. 381) gibi çeşitli görev, yetki ve sorumlulukları söz konusudur. Ayrıca, TTK'nın 354'üncü maddesi uyarınca denetim kurulu, yönetim kurulunca hazırlanan **kar dağıtım önerisi hakkındaki görüşlerini bir raporla genel kurula sunmakla** mükelleftir.

Sayılan bu görev ve yetkilerin doğurabileceği çıkar çatışmaları nedeniyle şirkette pay sahibi olmayan denetçilerin kardan pay almalarının uygun olmayacağını söylemek mümkündür. Anonim şirketlerde denetimin amacı, ortakların ve ortaklık alacaklılarının ekonomik yararlarının

korunması ve ortaklığın başarılı olmasının sağlanmasıdır.⁵ Doğrudan karın belli bir yüzdesi olarak verilen kar payı, karı artırıcı ancak kanun ve esas sözleşmeye aykırı iş ve işlemlere ilişkin denetim görev ve fonksiyonunu zaafa uğratabilecek mahiyettedir.

Doktrinde, 6762 sayılı TTK'nın 279'uncu maddesinin 2'nci fıkrasının 5 numaralı bendinde yer alan **“diğer kimseler”** ibaresine istinaden denetçilere de ortaklığın safi kazancından bir pay verilmesinin olanaklı olduğu, bu durumda TTK'nın 472'nci maddesi hükmünün kıyasen uygulanması gerekeceği yönünde görüşler de mevcuttur.⁶ Ancak burada, denetçinin salt denetçi sıfatıyla kar payı alması ile pay sahibi sıfatıyla kar payı almasının birbirinden ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma ile asıl irdelenen; pay sahibi olmayan denetçinin salt denetçi sıfatıyla kar payı alıp alamayacağı hususudur. Zira 6762 sayılı TTK'nın 347'nci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca denetçilerin pay sahibi olan veya olmayan kişiler arasından seçilebilmeleri mümkündür. Bir başka ifadeyle denetçilerin pay sahibi olmaları gerekli değildir.⁷ Oysaki TTK'nın 312'nci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca yönetim kurulu üyeleri pay sahibi olan ortaklardan veya pay sahibi sıfatını sonradan kazanmış olan kişilerden teşekkül edecektir.⁸ Pay sahibinin kardan pay alma hakkı mali müktesep bir haktır.⁹ Bu itibarla konumuz açısından önemli olan, pay sahibi olmayan denetçinin salt denetçi sıfatıyla kar payı alıp alamayacağının açıklığa kavuşturulmasıdır.

TTK'nın memur ve müstahdemlerin tayinine ilişkin 328'inci maddesi ile denetim kurulu üyelerinin aynı zamanda şirketin memuru olamayacakları hükmünün yer aldığı 347'nci maddesinin son fıkrası

⁵ ERİŞ, G., Anonim Şirketler Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995, s.352.

⁶ İMREGÜN, O., “Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Kâr Payı (Temettü) Hakkı” Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55.Yaş Günü Armağanı, Cilt I., Beta, İstanbul, 2002, s.424.

⁷ TEKİL, F., Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul, 1993, s.168.

⁸ 6762 sayılı TTK'nın 275'inci maddesine ve 6102 sayılı TTK'nın 334'üncü maddesine istinaden; Devlet, il özel idaresi, belediye gibi amme hükmi şahıslarını temsilen yönetim kurulu üyesi olanlar için pay sahibi olma şartı aranmaz.

⁹ ÇEVİK, O.N., Uygulamada Şirketler Hukuku, İkinci Baskı, Ankara, 1994, s.377.

birlikte değerlendirildiğinde denetim kurulu üyelerinin memur ve müstahdem kapsamında sayılamayacağı açıktır.

6762 sayılı mülga TTK'da pay sahibi olmayan denetim kurulu üyesine salt bu sıfatı nedeniyle kar payı verileceği yönünde açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Anılan Kanun uyarınca denetim kurulu üyelerinin ifaya memur kılındığı görevler ve yetkileri dikkate alındığında denetim ilke ve esasları ile mantığının bir sonucu olarak pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerinin kar payı alamayacakları görüşünün haklı gerekçelere dayandığını söylemek mümkündür.

2. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Kapsamında

6102 sayılı TTK hükümleri uyarınca, denetim kurulu ve murakıplık sisteminin kaldırıldığı yerine bağımsız denetim sisteminin getirildiği, bağımsız denetçilerin şirket ortağı ve çalışanı olamayacakları dikkate alındığında; denetçi ile şirket arasındaki hukuku ilişkinin yeni getirilen hükümler kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

Bağımsız denetim sözleşmesi, niteliği gereği bir iş görme sözleşmesi olmakla birlikte, Borçlar Kanunu'nda (BK) düzenlenen iş görme sözleşmelerinden olan hizmet sözleşmesi, vekâlet sözleşmesi ve eser (istisna) sözleşmeleri ile benzerlikleri olduğu gibi farklılıkları da bulunmaktadır. Buna göre; BK'da yer alan sözleşmelerde irade serbestliği (sözleşmenin kurulmasında, içeriğinin belirlenmesinde ve sona erdirilmesinde) söz konusu iken, bağımsız denetim sözleşmesinde irade sınırlandırılmıştır. BK'da yer alan sözleşmeler taraflar arasında hüküm ve sonuçlarını doğururken, bağımsız denetim sözleşmesi üçüncü kişileri de etkileyecek sonuçlar doğurabilecektir. BK'daki sözleşmelerin aksine bağımsız denetim sözleşmeleri; kuruluşu, sona erdirilmesi, hüküm ve sonuçlarının etkilediği kişiler bakımından yarı-kamusal niteliği haizdir.¹⁰

Bağımsız denetim sözleşmesi hizmet sözleşmesi ile kıyaslandığında; iki sözleşme de bir iş görme sözleşmesidir, iki sözleşmede de iş görme edimi bir ücret karşılığında yapılmakta, iki sözleşmenin de iş görme edimi bir “yapma” borcu şeklindedir. Her iki

¹⁰ KÖKSAL, A., Bağımsız Denetim Sözleşmesi, Beta, İstanbul, 2009, s.74-92.

sözleşmede de iş görme edimini yapacak kişinin özellikleri önem arz eder. Bu benzerliklere rağmen; hizmet sözleşmesinde aranan bağımlılık ilişkisi, bağımsız denetim sözleşmesinde bulunmaması gereken bir unsurdur.¹¹ Hizmet sözleşmesinde edim sonucundan ziyade edim fiili önem arz eder. Bağımsız denetim sözleşmelerinde ise edim fiilinden ziyade edim sonucu (denetim raporu) önem arz eder.

Bağımsız denetim sözleşmesi vekâlet sözleşmesi ile karşılaştırıldığında, iki sözleşmede de taraflar arasındaki güven unsurunun varlığının önem arz ettiği görülecektir. Bağımsız denetim sözleşmesi ile vekâlet sözleşmesi arasında çeşitli açılardan farklılık söz konusudur. Vekâlet sözleşmesinde edim sonucundan ziyade edim fiili önem arz ederken, bağımsız denetim sözleşmelerinde edim sonucu (denetim raporu) önem arz eder. Vekâlet sözleşmesinde, vekilin edimini vekâlet verenin çıkarına uygun olarak ifa etmesi gerekirken, bu unsur bağımsız denetim sözleşmelerinde bulunmaması gereken bir unsurdur. Vekâlet sözleşmesinde iş görme, belli bir zamana bağlı olmaksızın borçlanılır. Bağımsız denetim sözleşmesinde ise, iş görme ediminin yerine getirilmesi belli bir zamana bağlıdır. Ücret, vekâlet sözleşmesinin zorunlu unsuru değilken, bağımsız denetim sözleşmesinde ücret sözleşmenin zorunlu unsurudur. Vekâlet sözleşmesinde kural olarak vekilin, vekâlet verenin talimatlarına uyması gerekirken, bağımsız denetim sözleşmelerinde denetçinin talimat alması söz konusu olamayacaktır. Sözleşmenin kuruluş ve sona ermesine ilişkin farklılıklar da bulunmaktadır.¹²

Bağımsız denetim sözleşmesi, eser sözleşmesi ile karşılaştırıldığında; her iki sözleşme ile edim sonucunun yüklenilmiş olması, her iki sözleşmenin tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması, ücretin iki sözleşmede de zorunlu unsur olması, iki sözleşmede de özen borcunun söz konusu olması, edim borcu olan kişinin özelliklerinin önem arz etmesi açılarından benzeştikleri görülmektedir. Bu benzerliklere

¹¹ ULUSOY, Y., Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Bağımsız Denetim, Seçkin, Ankara, 2007, s.155-156.

¹² ÇELİK, A., Bağımsız Denetim Kuruluşlarının Sorumluluğu, Seçkin, Ankara, 2005, s.69-71.

rağmen bağımsız denetim sözleşmesi ile eser sözleşmesi arasında bazı farklılıklar da mevcuttur. Öncelikle eser sözleşmesinde, taraflar sözleşmenin içeriğini serbestçe belirleyebilirken, bağımsız denetim sözleşmesinde bu durum önemli ölçüde sınırlandırılmıştır. Müteahhit eseri meydana getirirken, iş sahibinin yararına hareket etmelidir. Ancak, bağımsız denetim sözleşmesinde, denetlenen şirketin bağımsız denetçiye talimat verme yetkisi bulunmamaktadır. Ayrıca, sözleşmenin kuruluş ve sona ermesine ilişkin olarak da bağımsız denetim sözleşmesi ile eser sözleşmesi arasında farklılıklar bulunmaktadır.¹³

Ortaklık ile bağımsız denetçi arasındaki hukuki ilişkinin niteliği hususunda doktrinde bir birlik bulunmamakla birlikte, tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, bağımsız denetim sözleşmesinin Kanunda düzenlenmiş bir iş görme sözleşmesi kapsamına girmediği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, bağımsız denetim sözleşmesi isimsiz sözleşme olarak kabul edilebilir. Ancak 6102 sayılı TTK sonrasında bağımsız denetim sözleşmeleri kanun koyucu tarafından tanınan bir sözleşme haline getirilerek isimli bir iş görme sözleşmesi niteliği kazanmıştır.¹⁴

6762 sayılı TTK’da anonim ortaklığın üç kanuni organından biri olan ve uzmanlık bilgisine ve ihtisasına sahip olması zorunlu olmayan “murakıp” eliyle yapılan denetleme 6102 sayılı TTK ile yerini, yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanının taşıyan ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen kişiler ve/veya ortakları bu kişilerden oluşan sermaye şirketinin yaptığı, finansal tablolar ile raporların dolayısıyla muhasebenin sürekli denetimine bırakmıştır. Böylelikle, 6102 sayılı TTK şirket murakıplığı sistemini kaldırarak bağımsız denetim sistemini getirmiştir. Başka bir ifadeyle denetim, denetçinin yönetsel yetkileri (nezaret, temsil, dava açmak gibi) kaldırılarak, bağımsız denetim fonksiyonuna özgülenmiştir. 6102 sayılı TTK’nın “Denetim” başlıklı 397’nci maddesinin 4’üncü fıkrası uyarınca 398’inci madde kapsamında denetime

¹³ ULUSOY, a.g.e., s.158-159,

¹⁴ KÖKSAL, a.g.e., s.94-99.

tabi olacak şirketler Bakanlar Kurulunca belirlenecektir. Buna göre, bazı anonim şirketlerin bağımsız denetime tabi tutulmaması mümkün olabilecektir. 6102 sayılı TTK'nın geçici 6'ncı maddesi uyarınca, 400'üncü maddede öngörülen denetçi, 397'nci maddenin 4'üncü fıkrasına göre denetime tabi tutulan şirketlerin yetkili organı tarafından en geç 31.3.2013 tarihine kadar seçilecektir. 6762 sayılı TTK'ya göre seçilmiş olan murakıpların görevleri 6102 sayılı TTK uyarınca bağımsız denetçinin veya bağımsız denetim kuruluşunun şirket genel kurulunca seçilmesiyle birlikte sona erecektir. Bağımsız denetçinin de en geç 31.3.2013 tarihine kadar seçilmesi zorunludur.

6102 sayılı TTK'nın 400'üncü maddesinde denetçi olabilecekler sayılmıştır. Buna göre, denetçi, bağımsız denetim yapmak üzere 1.6.1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre ruhsat almış yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanını taşıyan ve Kamu Gözetimi ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen kişiler ve/veya ortakları bu kişilerden oluşan sermaye şirketi olabilir. Anılan maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde bağımsız denetleme kuruluşunun veya yeminli mali müşavirin ya da serbest muhasebeci mali müşavirin, denetlenecek şirkette pay sahibi olmaları durumunda denetçi olamayacakları hükme bağlanmıştır. Zira 6102 sayılı TTK'nın denetime ilişkin anlayışı, denetlemenin bir meslek olarak kabulü ve özenle yapılması gerektiği yönünde olduğundan, bağımsızlığı ve tarafsızlığı teminen denetçi olamayacak kişiler, pay sahibi olmanın dışında da her duruma özel olarak belirlenmiştir.¹⁵ Denetçinin bağımsızlığını sağlamayı teminen TTK'nın

¹⁵ 6102 sayılı TTK'nın 400'üncü maddesi uyarınca bir kimse, denetlenecek şirketin yöneticisi veya çalışanıysa veya denetçi olarak atanmasından önceki üç yıl içinde bu sıfatı taşımışsa, denetlenecek şirketle bağlantısı bulunan bir tüzel kişinin, bir ticaret şirketinin veya bir ticari işletmenin kanuni temsilcisi veya temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, yöneticisi veya sahibiyse ya da bunlarda yüzde yirmiden fazla paya sahipse yahut denetlenecek şirketin yönetim kurulu üyesinin veya bir yöneticisinin alt veya üst soyundan biri, eşi veya üçüncü derece dâhil, üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hisımıysa, denetlenecek şirketle bağlantı hâlinde bulunan veya böyle bir şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip olan bir işletmede çalışıyorsa veya denetçisi olacağı şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip bir gerçek kişinin yanında herhangi bir şekilde hizmet

“Seçim, Görevden Alma ve Sözleşmenin Feshi” başlıklı 399’uncu maddesinde genel kurulca seçimi yapılacak denetçi ile bir sözleşme yapılacağı hükme bağlanmıştır.

6102 sayılı TTK’nın 507’nci maddesinin birinci fıkrasında her pay sahibinin, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem karına, payı oranında katılma hakkını haiz olduğu düzenlendikten sonra, maddenin son fıkrasında konuya ilişkin olarak Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri saklı tutulmuştur. Bununla birlikte, 6762 sayılı mülga TTK’nın 347’nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca denetçilerin, pay sahibi olan veya olmayanlar arasından seçilmeleri mümkün kılınmış olmasına rağmen, 6102 sayılı TTK uyarınca denetçilerin pay sahibi olmayacağı kesin bir şekilde hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, denetçi olabilecek kişilerin, denetlenecek anonim şirkette pay sahibi olamayacağı gözönüne alındığında, denetçinin pay sahibi sıfatıyla kardan pay alabilmesine imkân veren düzenlemenin hukuki geçerliliğinin kalmadığı görülmektedir. Bir başka ifadeyle denetçi pay sahibi kişilerden olamayacağı için pay sahibi sıfatıyla kar payı alması mümkün olmayacaktır.

Bu kez, denetçiye denetçi sıfatıyla -pay sahibi olmasa bile- kar payı verilip verilemeyeceği hususunun çözüme kavuşturulması gerekmektedir. 6102 sayılı TTK’da anonim ortaklık denetçilerine kardan pay dağıtılabileceğine dair açık bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte yasaklama yönünde de açık bir hüküm sevk edilmemiştir.

veriyorsa, denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının düzenlenmesinde denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunmuşsa, denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının çıkarılmasında denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunduğu için denetçi olamayacak gerçek veya tüzel kişinin veya onun ortaklarından birinin kanuni temsilcisi, temsilcisi, çalışanı, yönetim kurulu üyesi, ortağı, sahibi ya da gerçek kişi olarak bizzat kendisi ise, şirkette denetçi olmayan bir denetçinin nezdinde çalışıyorsa, son beş yıl içinde denetçiliğe ilişkin meslekî faaliyetinden kaynaklanan gelirinin tamamının yüzde otuzundan fazlasını denetlenecek şirkete veya ona yüzde yirmiden fazla pay ile iştirak etmiş bulunan şirketlere verilen denetleme ve danışmanlık faaliyetinden elde etmişse ve bunu cari yılda da elde etmesi bekleniyorsa denetçi olamayacaktır.

6102 sayılı TTK'nın 400'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uyarınca denetçinin pay sahibi sıfatıyla kardan pay alabilmesi mümkün olmamakla birlikte, pay sahibi olmayan denetçinin yaptığı sözleşme hükmüne binaen ya da kar dağıtımına ilişkin genel kurul kararına yahut her ikisine birden dayanılarak kardan pay alması sağlanabilir mi? Bu hususta 6102 sayılı TTK'da da açık bir hüküm yer almamaktadır. 6102 sayılı TTK'nın 339'uncu maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendinde “*Kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere şirket karından sağlanacak menfaatler*”in esas sözleşmede yer alması öngörülmüş olup, maddede geçen “diğer kimseler” ifadesi ile 6762 sayılı TTK'nın 466'ncı maddesinin ikinci fıkrasına¹⁶ paralel bir yaklaşım benimsenmiştir. Aynı yaklaşım, 6102 sayılı TTK'nın 519'uncu maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendinde de benimsenerek yıllık kardan birinci fıkrada yazılı yedek akçeden başka pay sahipleri için yüzde beş oranında kar payı ödendikten sonra, “kardan pay alacak kişilere” dağıtılacak toplam tutarın yüzde onunun genel kanuni yedek akçeye ekleneceği belirtilmek suretiyle pay sahipleri dışındaki kişilere de kardan pay dağıtılmasını mümkün kılan 6762 sayılı mülga TTK md. 466 hükmü tekrar edilmiştir. Bu durumda, yukarıda anılan hükümler uyarınca pay sahipleri dışında, yönetim kurulu üyeleri, intifa senedi sahipleri, anonim ortaklık çalışanları gibi kimselerin, bu kapsamda denetçilerin de esas sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı sürece, genel kurul kararıyla dağıtılmaya tahsis edilen kara katılmalarına bir başka ifadeyle kar payı almalarına engel teşkil eden açık bir hüküm bulunmamaktadır.

Bu itibarla, 6762 sayılı TTK hükümleri uyarınca pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerinin kar payı alıp alamayacağına ilişkin belirsizlik benzer şekilde 6102 sayılı TTK kapsamında, denetçiler için de

¹⁶ 6762 sayılı TTK'nın 466'ncı maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü bendinde, safi kardan, birinci fıkrada yazılı yedek akçeden başka pay sahipleri için % 5 kar payı ayrıldıktan sonra, pay sahipleriyle kara iştirak eden diğer kimselere dağıtılması kararlaştırılmış olan kısmın onda birinin kanuni yedek akçeye ekleneceği belirtilirken, pay sahipleri dışındaki kişilere de kardan pay dağıtılması mümkün kılınmıştır. Ancak pay sahipleri dışındaki diğer kimseler arasında “denetim kurulu üyelerinin” olup olmadığı hususu tartışmaya açıktır.

söz konusudur. Bununla birlikte, her ne kadar aksine açık bir düzenleme olmasa da, TTK'nın denetçi olamayacakları düzenleyen 400'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde pay sahibi olanların denetçi olamayacakları açıkça düzenlendikten sonra, aynı fıkranın (b) bendinde denetlenecek şirketin çalışanı olunmamasının, (d) bendinde denetlenecek şirketle bağlantı halinde bulunulmasının denetçiliğe engel teşkil edeceği öngörülmekle, şirketle denetçi arasında menfaat ilişkisinin önüne geçilmesinin amaçlandığı açıktır.

II.SERMAYE PİYASASI MEVZUATI KAPSAMINDA DENETİM KURULU ÜYELERİNE KAR PAYI ÖDENMESİ

1. Sermaye Piyasası Mevzuatı Uyarınca Kar Payı Alabilecek Kişiler

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 15'inci maddesinin 2'nci fıkrasında yer alan; “*Yönetim kurulu üyeleri ile memur, müstahdem ve işçilere kardan pay dağıtılabilmesi için esas sözleşmede hüküm bulunması şarttır. Yasa hükmü ile ayrılması gereken yedek akçeler ve esas sözleşmede pay sahipleri için belirlenen birinci temettü ayrılmadıkça başka yedek akçe ayrılmasına, ertesi yıla kar aktarılmasına ve yönetim kurulu üyeleri, memur, müstahdem ve işçilere kardan pay dağıtılmasına karar verilemeyeceği gibi, belirlenen birinci temettü ödenmedikçe bu kişilere kardan pay dağıtılamaz.*” hükmünden de açıkça anlaşılacağı üzere halka açık anonim ortaklıkların yönetim kurulu üyelerine esas sözleşmede hüküm bulunması şartı ile kardan pay verilmesi mümkün iken denetim kurulu üyeleri anılan madde metninde kardan pay dağıtılabilecekler arasında sayılmamıştır.

Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri:IV, No:27 sayılı Tebliği'nin 7'nci maddesinde de; “*Yönetim kurulu üyeleri ile memur, müstahdem ve işçilere, katılma, kurucu ve adi intifa senedi sahiplerine, çeşitli amaçlarla kurulmuş olan vakıflara ve bu gibi kişi ve/veya kurumlara kar payı dağıtılabilmesi ve çeşitli amaçlarla kurulmuş olan vakıflara ve bu gibi kişi ve/veya kurumlara bağışta bulunulabilmesi için ortaklık esas sözleşmesinde hüküm bulunması gerekir*” düzenlemesi yer almaktadır.

Anılan Tebliğ düzenlemesinde de denetim kurulu üyelerinin esas sözleşmede hüküm bulunması şartıyla da olsa kardan pay alacak kişiler arasında sayılmadığı açıktır.

Sermaye Piyasası Kanunu'nun 15'inci maddesinin 2'nci fıkrası hükmü uyarınca yönetim kurulu üyelerine kar payı dağıtılabilmesi için ana sözleşmede hüküm bulunması gerekir. Ayrıca yine anılan hüküm uyarınca yasal yedek akçeler ayrılmadıkça ve ana sözleşmede pay sahipleri için belirlenen birinci temettü ayrılmadıkça yönetim kurulu üyelerine kardan pay dağıtılamayacağı belirtilmiştir. Burada TTK'dan farklı olarak yönetim kurulu üyelerine kar payı verilebilmesi için ana sözleşme ve Sermaye Piyasası Kurulu'nca belirlenen oranda birinci temettünün ödenmesi gereklidir.¹⁷ Sermaye Piyasası Kanunu'nun 15'inci maddesinde şirket ortakları gibi temettü almaları mali müktesep hak olan kişiler belirtilmemiştir. Çünkü ortakların kar payı almaları için esas sözleşmede hüküm bulunmasına gerek yoktur. Ancak denetim kurulu üyelerinin şirket karından pay almaları kazanılmış hak niteliğinde olmadığından, pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine kar payı ödenebilmesi için bu hususta esas sözleşmede düzenleme olması gereklidir. Kar payı dağıtılabilmesi için esas sözleşmede hüküm bulunması şartı aranan kişiler arasında denetim kurulu üyelerinin sayılmaması, bunlar açısından kar payının kazanılmış mali hak niteliğinde olmasından değil denetim kurulu üyelerine bu sıfatları nedeniyle kar payı ödenmemesi gerektiği yönündeki yaklaşımdan kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Sermaye Piyasası Kanunu'nun 15'inci maddesinin 2'nci fıkrasında tadadi olarak temettü ödenecek kişiler sayılırken denetim kurulu üyelerinin bunlar arasında yer almaması ve bu fıkraya aykırılığın aynı Kanunla ceza yaptırımına bağlanmış olması pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine kar payı ödenmemesi gerektiği yönündeki görüşü desteklemektedir. Zira Sermaye Piyasası Kanunu'nun 47-C maddesinde; bu Kanun'un 15'inci maddesinin ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlerin

¹⁷ ÖZTÜRK, B., Sermaye Şirketlerinde Kurumlar Vergisi ve Kar Dağıtımı, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2007, s.174.

binikiyüzelli gün adli para cezası ile cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Böylece, Sermaye Piyasası Kanunu'nda belirlenen hükümlere aykırı kar dağıtımının saptanması durumunda vergi boyutunun dışında halka açık anonim şirket yöneticilerine sorumluluk yüklenmiş ve ceza öngörülmüştür.¹⁸

Diğer taraftan, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 15'inci maddesi kapsamında halka açık anonim ortaklık olmamakla birlikte SPK'nın gözetim ve denetimine tabi bir sermaye piyasası kurumu olan Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.'nin¹⁹ (MKK) Ana Sözleşmesinin "Safi Karın Tespiti ve Dağıtımı" başlıklı 23'üncü maddesinin (c) fıkrasında yer alan; safi karın ortaklara, yönetim kurulu üyelerine ve şirket çalışanlarına dağıtılmasına genel kurulca karar verilebileceği düzenlemesi uyarınca denetim kurulu üyelerinin kar payı verilecek kişiler arasında sayılmadığı görülmektedir.²⁰ Bu düzenlemeden de açıkça anlaşılacağı üzere MKK Ana Sözleşmesinde, yönetim kurulu üyeleri kardan pay alabilecekler arasında sayılırken denetim kurulu üyeleri bu kapsamda sayılmamıştır. MKK'nın

¹⁸ ÇANKAYA, İ., Gelir Tablosu ve Kar Dağıtımı, 1994, s.228.

¹⁹ İhraççılar, aracı kuruluşlar ve hak sahipleri itibariyle kaydı tutulan sermaye piyasası araçları ve bunlara ilişkin hakları kayden izleyecek, üye grupları itibariyle tutulan kayıtların birbirleriyle tutarlılığını kontrol edecek, Yatırımcıları Koruma Fonunu idare ve temsil edecek Merkezi Kayıt Kuruluşu, sermaye piyasası araçlarından kaydı hale getirilmiş olanlar bakımından merkezi bir konumda olup, söz konusu araçlara ilişkin sermaye piyasası faaliyetlerinde önemli bir işlevi bulunmaktadır. SPK'nın 10/A maddesi hükmü uyarınca, özel hukuk tüzel kişiliğini haiz olan anonim ortaklık şeklinde kurulan MKK, genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulu şeklinde anonim ortaklıklara özgü organlara sahiptir ve SPK'nın gözetim ve denetimi altındadır. MKK'nın temel işlevi, kaydileştirilen sermaye piyasası araçlarını ve bunlara ilişkin hakları kayden izlemektir. Kayıtlar, bilgisayar ortamında, MKK üyesi ihraççılar, aracı kuruluşlar ve yetkili takas ve saklama kuruluşları ile bunlarla bağlantılı olarak hak sahibi yatırımcılar itibariyle açılan hesaplarda tutulmaktadır. Söz konusu kayıtlar, başta ihraç, yatırım ve takas faaliyetleri olmak üzere ilgili sermaye piyasası aracına ilişkin haklarla bağlantılı diğer işlemlerde kullanılmaktadır.

²⁰ Sermaye Piyasası Kurulu'nun 21.6.2007 tarih ve 24/684 sayılı kararında; Türk Ticaret Kanunu'nda denetçilere kar dağıtımında pay verilmesinin açık olarak düzenlenmemiş olduğu ve Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. Ana Sözleşmesinin 23/c maddesi hükmü çerçevesinde esas sözleşmede denetçilere kar payı verilebileceğine ilişkin bir hükmün yer almadığı gerekçesiyle MKK'nın dağıtılabilir net karının dağıtımına ilişkin kararın denetim kurulu üyelerine kar payı dağıtımı yapılmaması kaydıyla onaylanmasına karar verildiği belirtilmiştir.

2007 yılından beri düzenli olarak her yıl kar dağıttığı ve MKK Ana Sözleşmesinde kar payı dağıtılabilecek kişileri düzenleyen maddede bugüne kadar bir değişiklik yapılmadığı dikkate alındığında, MKK Ana Sözleşmesinde kardan pay alacak kişiler arasında denetim kurulu üyelerinin sayılmamasının; bir unutmaya ya da hatadan kaynaklanmadığı, bilinçli bir tercihi yansıttığı söylenebilir.

2. Denetçinin Kar Payı Almasının Bağımsızlığını Zedelemesi

Sermaye Piyasası Kanunu'nun 16, 22/d ve 22/e maddelerinde yer alan bağımsız denetime ilişkin hükümler²¹ ve bu maddelere istinaden tebliğler ile yapılan düzenlemeler Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi şirketler için bağlayıcıdır.²²

²¹ SPKn'nın 16'ncı maddesinde; ihraççılar ve sermaye piyasası kurumlarının konsolide olanlar dahil kamuya açıklanacak veya gerektiğinde SPK tarafından istenecek mali tablo, rapor ve bilgileri tespit olunacak şekil ve esaslara, genel kabul görmüş muhasebe kavram, ilke ve standartlarına uymak suretiyle düzenlemekle yükümlü oldukları, 22/d maddesinde; SPK'nın sermaye piyasasında, gerektiğinde elektronik ortam dahil bağımsız denetim faaliyetlerine ilişkin esasları belirlemeye, 3568 sayılı Kanuna göre denetlemeye yetkili olanların sermaye piyasasında bağımsız denetleme faaliyetlerinde bulunacak kuruluşların kuruluş şartlarını ve çalışma esaslarını Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği ile istişarede bulunarak belirlemeye ve bu şartları taşıyanları listeler halinde ilan etmeye yetkili olduğu, 22/e maddesinde; SPK'nın kamunun zamanında yeterli ve doğru olarak aydınlatılmasını sağlamak amacıyla, genel ve özel nitelikte kararlar almaya ve her türlü mali tablo ve raporlar ile bunların bağımsız denetimlerinin, sermaye piyasası araçlarının halka arzında yayımlanacak izahname ve sirkülerin ve araçların değerini etkileyebilecek önemli bilgilerin kapsamını, standartlarını ve ilan esaslarını tespiti ve bu konularda tebliğler yayımlamaya yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

²² 2.11.2011 tarih ve 28103 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesinde; bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacının, uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturmak ve yayımlamak, bağımsız denetimde uygulama birliğini, gerekli güveni ve kaliteyi sağlamak, denetim standartlarını belirlemek, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek ve bunların faaliyetlerini denetlemek ve bağımsız denetim alanında kamu gözetimi yapmak yetkisini haiz Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun kuruluş, teşkilat, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasları düzenlemek olduğu, 9/ç maddesinde; Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşlarının kuruluş şartlarını ve çalışma esaslarını belirlemek, bu şartları taşıyan kuruluşları ve bağımsız denetim yapacak meslek mensuplarını yetkilendirerek listeler

Sermaye Piyasası Kanunu'nun yukarıda belirtilen 16, 22/d ve 22/e maddelerine dayanılarak Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan Seri:X, No:22 sayılı Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ²³le, bağımsız denetçilerin tabi oldukları usul ve esaslar düzenlenmiştir. Uluslararası Denetim Standartları esas alınarak hazırlanmış olan bu Tebliğ, bağımsız denetim faaliyetinin nasıl yapılacağı yanında bağımsız denetim kuruluşları ve bağımsız denetçilerin uymaları gereken etik kuralları da içermektedir. Buna göre, bağımsız denetçiler için etik kurallara uygun hareket etmek ve müşterileri ile arasındaki bağımsızlığı korumak en temel unsurdur. Tebliğ'in "Bağımsız Denetim Faaliyetinde Bulunma Şartları" başlıklı İkinci Kısımının 12'nci maddesi "Bağımsızlık" 13'üncü maddesinde ise "Bağımsızlığı ortadan kaldıran durumlar" hakkında düzenlemeleri içermektedir.

Anılan Tebliğ'in 13'üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Bağımsız denetim kuruluşu veya bağımsız denetçilerde, bağımsızlığın zedelendiğine dair tereddüt oluşması halinde bağımsızlığın ortadan kalktığı kabul edilir.*" düzenlemesi, bağımsız denetçinin faaliyetlerinde bağımsızlık ilkesine ne kadar özen göstermesi gerektiği hususuna önemli bir işarettir. Anılan maddenin devamında, bağımsızlığı ortadan kaldıran durumlara örnekler verilmiş ancak, bağımsızlığı ortandan kaldıran

halinde ilan etmeye ve bunları oluşturacağı resmi sicile kaydederek Kurumun internet sitesinde kamuoyunun erişimine sürekli olarak açık tutmaya görevli ve yetkili olduğu, 9/d maddesinde; Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun, bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşlarının faaliyetleri ile denetim çalışmalarının Kurumca yayımlanan standart ve düzenlemelere uyumunu gözetmek ve denetlemekle görevli olduğu hükme bağlanmıştır. Anılan hükümlere istinaden, bağımsız denetim kuruluşlarında çalışan denetçilerin şirket karından pay alıp alamayacakları hususunda henüz bir düzenleme yapılmamıştır. Ayrıca bu mevzuata dayanılarak bağımsız denetim ve bağımsız denetçilere ilişkin yapılacak düzenlemelerin, TTK kapsamındaki şirketler dışında Sermaye Piyasası Kanunu gibi özel kanun hükümlerine tabi şirketleri kapsayıp kapsamayacağı hususu da tartışmaya açıktır.

²³ Bu Tebliğ, Sermaye piyasasında bağımsız denetim faaliyetine, bu faaliyette bulunmak üzere SPK tarafından yetkilendirilecek bağımsız denetim kuruluşlarına ve bağımsız denetçilere ilişkin standart, ilke, usul ve esasları belirlemek amacıyla 12.6.2006 tarih ve 26196 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

durumların bu örneklerle sınırlı olmayacağı da özellikle vurgulanmıştır. Anılan maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinin 1 nolu alt bendinde, *bağımsız denetim kuruluşunun ortak, yönetici, bağımsız denetçileri, denetçi yardımcıları ve bunların 3'üncü dereceye kadar (3'üncü derece dahil) kan ve sıhri hısımları ile eşleri veya bağımsız denetim kuruluşları tarafından müşteriden veya müşteri ile ilgili olanlardan, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak bir menfaat elde edildiğinin ortaya çıkması veya bunlara bir menfaat sağlanacağı vaadinin, ilgili bağımsız denetçi tarafından bağımsız denetim kuruluşunun yönetimine yazılı olarak bildirilmemiş olması* ile (c) bendinde, *bağımsız denetim ücretinin, bağımsız denetim sonuçları ile ilgili şartlara bağlanmış olması veya piyasa rayicinden bariz farklılıklar göstermesi, bağımsız denetimin kalitesine dair belirsizlikler yaratması, bağımsız denetim kuruluşu tarafından müşteri işletmeye sunulan diğer hizmetler dikkate alınarak belirlenmesi* bağımsızlığı ortadan kaldıran durumlar olarak düzenlenmiştir. Bu çerçevede, anılan Tebliğ düzenlemesi uyarınca denetçinin, denetlenecek şirketten niteliği belirlenen ücret dışında herhangi bir menfaat sağlamaması esası kabul edilmiştir. Tebliğ'in "Bağımsızlık" başlıklı 12'nci maddesinin üçüncü fıkrasının (b) alt bendinde yer alan "*Ortaya çıkabilecek çıkar çatışmalarından uzak kalmak*" zorunluluğu da bağımsız denetçilerin kardan pay alması gibi durumları engelleyecek mahiyette bir diğer önemli düzenlemedir.

Bu düzenlemelere bakarken, bağımsız denetim mevzuatının dayanak noktası olan uluslararası denetim standartlarına ve bunların hazırlandığı ortamdaki hukuki normlara da bakmak faydalı olacaktır. Bağımsız denetim uygulamaları ve dolayısıyla düzenlemeleri esas olarak Anglo-Sakson hukuk sistemlerinde gelişmiş ve olgunlaşmıştır. Bu sistemlerde, yazılı kuralların yanında, hukuki yorumların da önemli sonuçları olduğu tartışmasızdır. Bu çerçevede, yukarıda belirtilen düzenlemeler kapsamında, bir bağımsız denetim kuruluşunun, denetlediği şirketten kar payı almasını yasaklayan doğrudan bir ibare olmasa dahi, bu durumun bağımsızlığı ortadan kaldıracağı ve çıkar çatışmalarına yol açacağı tartışmasızdır.

III.DENETİM KURULU ÜYELERİNE KAR PAYI ÖDENMESİNİN MALİ MEVZUAT KAPSAMINDA ANALİZİ

Sözlük anlamı olarak kâr, alışveriş işlerinin sağladığı para kazancı, maliyet fiyatı ile satış fiyatı arasındaki farktır.²⁴ Ticaret ortaklıkları bakımından kâr, yıllık hesap devresi içinde ortaklığın gerçekleştirdiği faaliyetler neticesinde, o yılın kâr ve zarar hesabının kâr bakiyesi vermesi ile ortaklık bilançosunun pasif tablosuna yazılan; ortaklığın gelişmesine ve ortaklara dağıtılmaya ayrılan kalemdir.²⁵ Satışlardan elde edilen gelirlere maliyetlerin çıkarılmasıyla elde edilen tutar karı yansıtmaktadır.²⁶ Bir başka ifadeyle, varlıkların satışı sonucunda oluşan gelirden maliyetin çıkarılması sonucu ulaşılan miktara ticari olarak kar denmektedir.²⁷ Dar anlamıyla kâr, bir hesap dönemi içerisinde satılan malların satış tutarıyla bu malların maliyet bedeli arasındaki olumlu farktır. Geniş anlamıyla kâr ise, işletmenin öz kaynaklarında meydana gelen artıştır. Hesap dönemi içinde yapılan faaliyetler sonucunda, işletmenin aktif ve pasif kalemlerindeki değişikliklerin işletmenin öz kaynakları üzerinde bir artış oluşturması durumunda kâr elde edilmiş olur.²⁸

Hissedarlara dağıtılan gelir kar dağıtımı olarak adlandırılır.²⁹ Kar dağıtımı, şirketlerin hissedarlarına yapmış oldukları ödemeleri

²⁴ Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türkçe Sözlük, Cilt 2, Ankara, 1988, s.789.

²⁵ BİRSEL, M. T., Anonim Şirketler Hukukunda Kar Kavramı, İzmir Ege Üniversitesi Matbaası, 1973, s.18; İMREGÜN, O., “Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Kâr Payı (Temettü) Hakkı” Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55.Yaş Günü Armağanı, Cilt I., Beta, İstanbul, 2002, s.415.

²⁶ BELL, H. F., MOSCARELLO, L. C., Retail Merchandise Accounting, 3. Baskı, Ronald Press Company, New York, 1961, s.415.

²⁷ MEIGS, W. B., CHARLES E. J., KELLER, T. F., Advanced Accounting, McGraw-Hill, Toronto, 1966, s.163, 623, 695.

²⁸ ATIK, A., KARYAĞDI, N., “Limited Şirketlerde ve Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımı”, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:188, Nisan 1997, s.25; ALTUNCU, H., ARSLAN, B., “Vergi İncelemeleri Sonucu Bulunan Matrah Farklarının Stopaj ve Menkul Sermaye İradı Olarak Durumu-II”, Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog, Sayı:179, Mart 2003, s.82-83.

²⁹ BRIGHAM, E. F., GAPENSKI, L.C., Financial Management Theory and Practice, The Dtdyen Press, Orlando, 1977, s.11.

içermektedir.³⁰ Şirketlerde kâr dağıtımını öncelikle özel hukuku ilgilendiren bir konudur. Ülkemizde bu konudaki düzenlemeler halka açık şirketler için SPKn'da, diğer şirketler için TTK'da yer almaktadır. Oluşum itibarıyla ticaret hukukunun konusu olan kâr dağıtımını, gerek dağıtımını yapan kurum gerekse kâr payını elde edenler gündeme geldiğinde vergi hukukunun da konusu haline gelmektedir.³¹ Kâr payı, pay sahipleri ile kâra katılan diğer kimselere dağıtılmasına karar verilen kârdan, bunların her birine düşen payı ifade eden bir terimdir.³² Ortaklıklarda, işletmeden çekilen kıymetlerin başında, ortaklara, pay sahiplerine ve kara katılan diğer kimselere dağıtılan kârlar yer almaktadır. Kar dağıtımını hesap döneminin kazancının dağıtılması şeklinde olabileceği gibi önceki dönemlerde dağıtılmamış karların ve hatta bu amaçla ayrılmış yedek akçelerin de dağıtılması şeklinde olabilir.³³

Kurumlar vergisi, mükellefi anonim şirketlerin beyanı üzerine kurumlar vergisi tarhedilmek suretiyle kurum kazançları vergilendirilir. Vergi sonrası kalan kârın dağıtılması durumunda ise dağıtılan kazançlar üzerinden ayrıca gelir vergisi kesintisi yapılır.³⁴

Denetim kurulu üyelerine kar payı verilmesi durumunda bu kar payının Gelir Vergisi Kanunu'nda sayılan yedi gelir unsurundan hangisine dâhil olduğu, bir başka ifadeyle denetim kurulu üyelerine verilen kar

30 GREGORY, M. N., Principles of Economics, Thomson South-Western, 2007, s.791; LAWRENCE G. J., JOEHNK M. D., Fundamentals of Investing, 6.Baskı, HarperCollinsCollege, 1996, s.19; STERN, J. M., CHEW, D. H., The Revolution in Corporate Finance, 4. Baskı, Blackwell Publishing, 2003, s.104; ROSS, S. A., WESTERFIED, R. W., JORDAN, B. D., Fundamentals of Corporate Finance, 4. Baskı, Irwin McGraw-Hill, Boston, 1998, s.503.

31 KARYAĞDI, N., "Dağıtılmayan Kârlarla ya da Yedek Akçelerle Zararın Kapatılması Kar Dağıtımını Sayılır Mı?", Vergi Dünyası, Sayı:238, Haziran 2001, s.109.

32 ÖZ, S., Gelir Vergisinde vergiyi Doğuran Olay, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2006, s.164-165; AKBULAK, S., AKBULAK, Y., Türkiye'de Sermaye Piyasası Araçları ve Halka Açık Anonim Şirketler, Beta, İstanbul, 2004, s.282.

33 ERİMEZ, R., Şirketlerde Kar Dağıtımını Yedek Akçeler ve Vergileme, Temel Yayınları, İstanbul, 1985, s. 52.

34 YILDIZ, A. M., Gerçek Kişilerce Elde Edilen Kazanç ve İratların Vergilendirilmesi ve Beyanname Düzenleme Rehberi, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2004, s.170-171; FABOZZI, F. J., MODİGLIANI, F., Capital Markets: Institutions and Instruments, 2. Baskı, Prentice Hall, 1996, s.549.

paylarının “ücret” olarak mı yoksa “menkul sermaye iradı” olarak mı nitelendirileceği hususu konumuz açısından önemlidir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 1'inci maddesinde; gerçek kişilerin gelirlerinin gelir vergisine tabi olduğu, gelirin bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safı tutarı olduğu hükme bağlanmış ve 2'nci maddesinde de gelire giren kazanç ve iratlar; ticari kazançlar, zirai kazançlar, ücretler, serbest meslek kazançları, gayrimenkul sermaye iratları, menkul sermaye iratları, diğer kazanç ve iratlar şeklinde sıralanmıştır.

1. Menkul Sermaye İradı Kapsamında

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75'inci maddesinin 1'inci fıkrasında; sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kar payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradı olarak tanımlanmıştır. Aynı maddenin 2'nci fıkrasında ise kaynağı ne olursa olsun bu fıkra yazılı iratların menkul sermaye iradı sayılacağı hükme bağlanmıştır. Bu hüküm uyarınca 75'inci maddenin 1'inci fıkrasında yapılan genel tanım kapsamında olmayan bazı iratlar tek tek sayılmak suretiyle menkul sermaye iradı kapsamına alınmış ve bu iratların menkul sermaye iradı olarak vergilendirilmesi amaçlanmıştır.

Bireyler, iktisadi anlamda gelir yaratma faaliyetine katılmadıkları halde, bu faaliyetlere katılmış olan gerçek veya tüzel kişilere finansal kaynak sağlamak suretiyle gelir elde edebilirler. Bireylerin sahip oldukları tasarruflarını finansal kaynağa ihtiyaç duyan kesimlere kullandırmaları karşılığında elde ettikleri ekonomik değerlere "menkul sermaye iradı" denilmektedir.³⁵ Görüldüğü gibi üretim sürecine fiilen katılmaksızın bu işleri yürüten işletmelere mali yatırım yaparak kazanç elde eden kişilerin geliri menkul sermaye iradıdır. Bu gibi durumlarda bireyler, bir işletme kurmaksızın, gerçek ve tüzel kişilere mali açıdan katkıda bulunmak, bir diğer ifadeyle sermaye ihtiyaçlarını karşılamak suretiyle menkul sermaye

³⁵ EKİCİ, İ., “Türkiye’de Sadece Menkul Sermaye İradı Elde Eden Dar Mükellef Gerçek Kişilerde Vergilendirme Esasları”, Maliye ve Sigorta Yorumları, Sayı:552, Şubat 2011, s.116; ALTINDAĞ, M., “2001 Yılında Elde Edilen Menkul Sermaye İratlarının Beyanı”, Yaklaşım, Sayı:110, Şubat 2002, s.72-73.

iradı elde etmektedirler. Menkul sermaye iradının kaynaklandığı iktisadi unsurlar, nakdi sermaye veya para ile ifade olunan değerlerden oluşan sermaye olup, bunların getirileri çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Bu anlamda sağlanan getiri kar payı, faiz, kira ve benzeri şekillerde gerçekleşebilmektedir. Menkul sermaye iradı niteliğindeki gelirlerde önemli olan nokta, bireylerin kendi mal varlıklarına dâhil olan sermayelerini kendileri dışında iktisadi faaliyette bulunan ve gelir yaratan gerçek ve tüzel kişi işletmelere yatırarak gelir elde etmeleridir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75'inci maddesinin 2'nci fıkrasının 3 numaralı bendinde; kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kar payları menkul sermaye iradı olarak tanımlanmıştır. Ancak anılan maddede kurumların “denetim kurulu üyelerine” verilen kar payları menkul sermaye iradı olarak tanımlanmamıştır. Kanun koyucu menkul sermaye iradının genel tanımını yaparken ve ilave olarak bu genel tanım kapsamına girmediği halde menkul sermaye iradı olarak vergilendirilmesini istediği iratları sıralarken kurumların “denetim kurulu” üyelerine verilen kar paylarını bu madde kapsamında menkul sermaye iradı olarak nitelendirmemiştir. Pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine yapılan kar payı ödemeleri mahiyetleri itibariyle 75'inci maddenin 1'inci fıkrasındaki genel tanım kapsamında menkul sermaye iradı olarak nitlendirilmesi mümkün değildir. Çünkü bu kar payı, sermaye dolayısıyla elde edilen bir kar, faiz vs. değildir. Üstelik bu kar payları, bir mesleki faaliyet sonucunda elde edilmiş olduğundan anılan madde kapsamına girmez.

Bu kapsamda yapılan genel tanıma girmediği ve genel tanıma girmemekle beraber kanunla özel olarak menkul sermaye iradı olarak da nitelendirilmediğinden pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine ödenen kar paylarının Gelir Vergisi Kanunu uygulaması açısından menkul sermaye iradı olarak nitelendirilmesi mümkün görülmemektedir. Kanun koyucunun, Gelir Vergisi Kanunu ile yönetim kurulu üyelerine yapılan kar payı ödemeleri vergilendirilirken denetim kurulu üyelerine yapılan kar payı ödemelerinin vergilendirilmemesi şeklinde bir irade taşıdığını söylemek oldukça güçtür. Bu nedenle, menkul sermaye iradı kapsamına alınmayan denetim kurulu üyelerine verilen kar paylarının “ücret” olarak vergilenip vergilenemeyeceği hususu aşağıda ayrıca irdelenmiştir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75'inci maddesinde değişiklik yapan 2361 sayılı Kanun³⁶ gerekçesinde, "temetü" terimi yerine, ticaret hukuku esaslarına uygun şekilde "kar payı" teriminin getirildiği ifade edilmiştir. Nitekim, 2361 sayılı Kanun'un yayımı tarihinde yürürlükte olan Türk Ticaret Kanunu'nda "temettü" ve benzeri ibareler yerine "kar payı" ibaresinin kullanılmış olması Gelir Vergisi Kanunu'nda değişiklik yapılırken gerekçede de belirtildiği üzere "ticaret hukuku esaslarına" uygun hareket edildiğini ve bu gayret ve anlayışın hakim olduğunu göstermektedir. Bu yaklaşım sadece lâfzî uygunlukla sınırlı kalamayacağından, TTK uyarınca pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine kar payı ödenemeyeceği şeklinde zımni ya da açık bir esasın varlığı halinde bu esasın da vergi kanunlarına yansıtılması beklenir. Gelir Vergisi Kanunu'nda değişiklik yapılırken, kanun gerekçesinde ticaret hukuku esaslarına uygunluk bir amaç olarak belirtilmiş ve buna uygun hareket edilmişse içerik bağlamında da kar payı dağıtılacak kişiler açısından ticaret hukuku esaslarına uygun düzenleme yapıldığının ve kanun koyucunun iradesinin bu yönde olduğunun kabulü zorunludur. Bu uyum gayretinin, TTK uyarınca kar payı ödenmemesi gereken pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine kar payı ödemelerinin menkul sermaye iradı tanımına dâhil edilmeme şeklinde tezahür ettiğini söylemek mümkündür.

Nitekim 2631 sayılı Kanun'un Gelir Vergisi Kanunu'nun 75'inci maddesinde yapılan değişikliğe ilişkin gerekçesinde; "Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kar payları menkul sermaye iradı sayılmaktadır. Daha önce de açıklandığı üzere, ücretin tarifi ile ilgili 61 inci maddenin 3 numaralı bendinden, bu tür ödemeler çıkarılmıştır. Böylece, kurumlarda idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kar paylarının ücret adı altında Kurumlar vergisi matrahı dışında bırakılması şeklindeki uygulamanın sakıncaları³⁷ da önlenmiş olacaktır"

³⁶ 27.12.1980 tarih ve 17203 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

³⁷ 2631 sayılı Kanun gerekçesinde; "kurumlarda idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kar paylarının ücret adı altında, kurumlar vergisi matrahı dışında bırakılması şeklindeki uygulama" sakıncalı olarak nitelendirilirken, denetim kurulu üyelerine verilen kar paylarının ücret adı altında kurumlar vergisi matrahı dışında bırakılmasında bir sakınca görülmemesi dikkat çekicidir. Bu yaklaşımın denetim kurulu üye sayısının uygulamada yönetim kurulu üye sayısına kıyasen az olmasından mı, denetim kurulu üyelerine yönetim kurulu üyelerine nazaran daha az kar payı ödeniyor olmasından mı yoksa denetim kurulu üyelerine zaten kar payı verilmesinin mümkün olmadığı yönündeki kabulden mi kaynaklandığı açık değildir. Öte yandan, **yönetim kurulu** üyelerine yapılan kar payı ödemeleri, kurumlar vergisi dışında tutulmalarının

denilmektedir. Bu gerekçeden de açıkça anlaşılacağı üzere yönetim kurulu üyelerine ödenen kar payları ücret tanımı kapsamında çıkarılarak, bunların ücret olarak vergilendirilmesi yerine menkul sermaye iradı olarak vergilendirilmesi tercih edilmiştir. Ancak bu tercih sadece kar payları ile sınırlı olup Gelir Vergisi Kanunu'nun 61'inci maddesinde sayılan huzur hakkı, tazminat, prim, ikramiye gibi ücret tanımı içinde yer alan diğer ödemeler için geçerli değildir. Kar payı dışında yönetim kurulu üyelerine hizmet karşılığı ödenen bu unsurların ücret olarak vergilendirilmesine devam edilecektir. Tüm bu düzenlemeler yapılırken denetim kurulu üyelerine verilen kar paylarının menkul sermaye iradı tanımına dâhil edilmemesi, Gelir Vergisi Kanunu'nun 75'inci maddesinde bunların yer almaması yukarıda belirtildiği üzere ticaret hukuku esaslarına uyum gayesiyle denetim kurulu üyelerine TTK uyarınca ve denetimin doğası gereği kar payı verilemeyeceği şeklindeki kabulün bilinçli bir sonucu olduğu düşünülmektedir.

2. Ücret Geliri Kapsamında

Gelir Vergisi Kanunu'nun "Ücretin Tarifi" başlıklı 61'inci maddesinin 1'inci fıkrasında ücretin tarifi yapılmıştır. Buna göre ücret; işverene tabi ve belirli bir iş yerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir. Aynı madde uyarınca ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmemektedir. Ücrete ilişkin tanım ve kapsam bu şekilde belirlendikten sonra anılan maddenin 3'üncü fıkrasında sayılan ödemelerin bu Kanun'un uygulanmasında ücret sayılacağı hükme bağlanmıştır. Sayılan bu ödemeler arasında (4) numaralı bentte; yönetim ve denetim kurulları başkan ve üyeleriyle tasfiye memurlarına bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler yer almıştır. Bu

önlenmesi amacıyla, ücret geliri kapsamı dışına çıkarılmıştır. Böylece bu kar payları hem kurumlar vergisi hem de gelir vergisine matrah teşkil edecek bir başka ifadeyle bu kar payları üzerinden iki ayrı vergi alınacaktır. Denetim kurulu üyelerine yapılan kar payı ödemeleri için benzer bir düzenlemenin yapılmamış olmasının; bu kar paylarının sadece gelir vergisi kapsamında ücret olarak vergilendirilmesi, yani ayrıca kurumlar vergisine konu olmamaları isteğinden mi yoksa denetim kurulu üyelerine kardan pay verilmesinin TTK uyarınca öngörülmemiş olmasından kaynaklanan bilinçli bir tercih mi olduğu hususunda kanun metninde ve gerekçesinde açık hüküm bulunmamaktadır.

itibarla yönetim ve denetim kurulları başkan ve üyelerine yapılan; huzur hakkı, tazminat, prim, ikramiye gibi hizmet karşılığı yapılan ödemeler ücret kapsamındadır. Gelir Vergisi Kanunu'nun 61'inci maddesinde değişiklik yapan 2361 sayılı Kanun gerekçesinde; yeni getirilen hükümlerle, yönetim ve denetim kurulları başkan ve üyeleri ile tasfiye memurlarına bu sıfatları dolayısıyla yapılan ödemelerin veya sağlanan her türlü menfaatlerin ücret sayılmasının öngörüldüğü, bu konuda uygulamada ortaya çıkan tereddütlerin açıklığa kavuşturulduğu belirtilmiştir. Bu gerekçeden; denetim kurulu üyelerine bu sıfatları dolayısıyla yapılan ödemelerin ücret olarak vergilendirilmesinin amaçlandığı anlaşılmalıdır. Birlikte gerekçede pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine kar payı ödemesi yapılıp yapılamayacağı ya da kar payı ödemesi yapılması durumunda bu ödemenin ücret olarak vergilendirileceği yönünde bir açıklık bulunmamaktadır.

Şirkete hizmet akdi ile bağlı olarak çalışanlara ücretlerinin kara göre ödenmesi son zamanlarda çok uygulanan bir ücret rejimidir. Ödenecek ücretin işletme karına göre hesaplanması, ücretin miktarının saptama şekline başka bir şey olmadığından³⁸ elde edilen kar üzerinden hesaplanan ücretlerin niteliği de diğer ücretler ile aynıdır. Şirketler yönetim kurulu üyelerine ise huzur hakkı adı verilen, oturma başına ya da haftalık, aylık veya yıllık olarak belli ve maktu ücret ödenmesi ya da doğacak kardan belli bir oranda pay verilmesi yoluna gitmektedirler. Uygulamada çoğunlukla hem huzur hakkı hem de kar payı verilmektedir. Ücretin oturma başına ya da aylık haftalık veya yıllık olarak saptanması halinde, yönetim kurulu üyelerine yapılan ödemelerin ücret sayılacağı hususunda görüş birliği vardır.³⁹ Danıştay, yönetim kurulu üyelerine bu sıfatları nedeniyle yapılan "huzur hakkı" ödemelerini ücret olarak nitelendirmiştir.⁴⁰ Yönetim kurulu üyelerine benzer şekilde denetim kurulu üyelerine de bu görev ve sıfatları nedeniyle şirketler tarafından hizmet karşılığı olarak yapılan huzur ödemelerinin "ücret" kapsamında vergilendirilmesi gerekir.

Kanun koyucu Gelir Vergisi Kanunu'nun 61'inci maddesinin 3'üncü fıkrasının 4 numaralı bendinde; menkul sermaye iradına ilişkin kapsamı belirlediği Gelir Vergisi Kanunu'nun 75'inci maddesinin 2'nci

³⁸ ERİMEZ, a.g.e., s. 209.

³⁹ ERİMEZ, a.g.e., s. 210-211.

⁴⁰ Danıştay 4.D., 20.05.1993. E.1991/1599, K.1993/2382 ve 25.03.1994, E.1993/3559, K.1994/1827.

fıkrasının 3 numaralı bendinden farklı olarak yönetim kurulu üyeleri dışında denetim kurulu üyelerini de sayarak bu kişilere bu sıfatları dolayısıyla yapılan ödemelerin ücret kapsamında vergilendirilmesini amaçlamıştır. Yönetim kurulu üyelerine yapılan kar payı ödemeleri Gelir Vergisi Kanunu'nun 75'inci maddesi uyarınca menkul sermaye iradı olarak nitelendirildiğinden ücret tanımı kapsamında vergilendirilemez. Zira Gelir Vergisi Kanunu'nun 75'inci maddesi gereğince menkul sermaye iradı kapsamına sadece yönetim kurulu üyelerine yapılan kar payı ödemeleri girmektedir. Denetim kurulu üyelerine kar payı ödemesi yapılması durumunda bu ödemeler Gelir Vergisi Kanunu'nun 75'inci maddesinde tadadi olarak sayılan ödemeler arasında yer almadığından Anayasa'nın 73'üncü maddesinde hükme bağlanan "vergilerin kanuniliği ilkesi" gereğince menkul sermaye iradı olarak vergilendirilemeyecektir.

Ayrıca; Gelir Vergisi Kanunu'nun 61'inci maddesinin 2'nci fıkrasındaki; ücretin huzur hakkı veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunmasının onun mahiyetini değiştirmeyeceği şeklindeki hüküm de pay sahibi olmayan denetçiye şayet kar payı verilmiş ise bunun ücret geliri kapsamında vergilendirilmesini mümkün kılmaktadır.⁴¹

⁴¹Gelir Vergisi Kanunu'nun 94/1 maddesinde, hizmet erbabına ödenen ücretler ile Gelir Vergisi Kanunu'nun 61'inci maddesinde yazılı olup ücret sayılan ödemelerden Gelir Vergisi Kanunu'nun 103'üncü ve 104'üncü maddelerine göre gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hükme bağlanmıştır. Bu hüküm ücret ve ücret sayılan ödemeleri kapsar. Dolayısıyla bu hükme istinaden denetim kurulu üyelerine hizmet karşılığı olarak ödenen ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 61'inci maddesi kapsamına giren huzur hakkı, tazminat, prim, ikramiye gibi ödemeler için tevkifat söz konusudur. Yapılacak tevkifat, 103 üncü maddede yer alan artan oranlıktan etkilenecektir. Gelir Vergisi Kanunu'nun 94/6-b maddesinde; tam mükellef kurumlar tarafından tam mükellef gerçek kişilere, gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara ve bu vergiden muaf olanlara dağıtılan, Gelir Vergisi Kanunu'nun 75'inci maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar paylarından % 15 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hükmü yer almaktadır. Gelir Vergisi Kanunu md. 22/2 uyarınca kar paylarının yarısı gelir vergisinden istisnadır. İstisna edilen tutar dahil kar payları üzerinden 94'üncü madde uyarınca tevkifat yapılır. İstisna dışında kalan tutar Gelir Vergisi Kanunu'nun 86'ncı maddesine göre Gelir Vergisi Kanunu'nun 103'üncü maddesinde yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşyorsa yıllık beyanname ile beyan edilecektir. Kar payının beyanı halinde kurum bünyesinde yapılan tevkifatın tamamı yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir. Mahsup sırasında tevkifat yoluyla kesilen verginin beyanname ile hesaplanan vergiden fazla olması halinde kalan tutar iade edilecek, aksi takdirde hesaplanan vergi iki eşit taksitte ödenecektir. Bu itibarla, denetim kurulu üyelerine

3. Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşmaları Kapsamında

Temettü konusu, ülkemiz ile çeşitli devletler arasında imzalanan Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmalarının genellikle 10'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Çifte vergilendirmenin önlenmesi anlaşmalarında daha çok OECD model hükümleri yer almakla birlikte bazı farklılıklar da söz konusu olabilmektedir. Benzer hükümler içermesi nedeniyle, Türkiye ile İngiltere arasında imzalanan çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmasının⁴² "Temettüler" başlıklı 10'uncu maddesine aşağıda yer verilmiştir:

1. *Bir Akit Devletin mukimi olan bir şirket tarafından diğer Akit Devlet mukimine ödenen temettüler, bu diğer Devlette vergilendirilebilir.*
2. *Bununla beraber sözkonusu temettüler, ödemeyi yapan şirketin mukimi olduğu Devletçe de kendi mevzuatına göre vergilendirilebilir; ancak temettünün gerçek lehdarı diğer Akit Devletin mukimi ise bu şekilde alınacak vergi aşağıdaki oranları aşamayacaktır:*
 - a) *Temettünün gerçek lehdarı, temettü ödeyen şirketteki oy gücünün en az % 25' ini doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kontrol eden bir şirket ise, gayrisafi temettü tutarının yüzde 15'i;*
 - b) *Tüm diğer durumlarda gayrisafi temettü tutarının % 20'si.*
3. *Bu maddede kullanılan "temettü" terimi, hisse senetlerinden, intifa senetlerinden veya intifa haklarından, kurucu hisse senetlerinden veya alacak niteliğinde olmayıp kazanç katılmayı sağlayan diğer haklardan elde edilen gelirleri, bunun yanı sıra dağıtım yapan şirketin mukimi olduğu Devletin mevzuatına göre, hisse senedi geliri addedilen diğer şirket haklarından elde edilen gelirleri ifade eder. Terim aynı*

ödenen kar paylarının menkul sermaye iradı ya da ücret olarak nitelendirilmesi vergilendirme bakımından farklı sonuçlar doğuracaktır.

⁴² 19.02.1986 tarihinde imzalanan bu anlaşma 19.10.1988 tarih ve 19964 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

zamanda, temettü ödeyen şirketin mukimi olduğu Akit Devletin mevzuatına göre temettü ve şirket dağıtımı muamelesi gören diğer herhangi bir unsuru (bu Anlaşmanın 11 inci maddesi hükümlerine göre vergi indirimine tabi tutulan faizler hariç) kapsamına alır.

- 4. Bu Anlaşmanın diğer hükümlerine bakılmaksızın, bir Akit Devlet mukimi bir şirket, diğer Akit Devlette sahip olduğu bir işyeri vasıtasıyla kazanç elde ederse, sözkonusu kazançlar, diğer Akit Devletin mevzuatına göre (diğer Akit Devletin mukimi olan şirketlerin kazançları üzerinden alınan vergiye ilaveten) vergilendirilebilir; ancak bu durumda sözkonusu kazanç üzerinden alınacak verginin oranı yüzde 15'i geçmeyecektir.*
- 5. Bir Akit Devlet mukimi olan gerçek temettü lehdarı, temettüyü ödeyen şirketin mukim olarak bulunduğu diğer Akit Devlette yer alan bir işyeri vasıtasıyla ticari faaliyette bulunursa veya bir Türkiye mukimi, Birleşik Krallık'da bulunan bir sabit yer kullanarak Birleşik Krallık'da serbest meslek faaliyetinde bulunursa ve sözkonusu temettü elde ediş olayı ile işyerinin ya da sabit yerin arasında etkin bir bağ bulunmaktaysa, bu Maddenin 1 inci ve 2 nci fıkra hükümleri uygulama dışı kalacaktır. Bu durumda, olayına göre, 7 nci veya 14 üncü Madde hükümleri uygulanacaktır.*
- 6. Bir Akit Devlet mukimi olan bir şirket diğer Akit Devletten kazanç elde ettiğinde, bu diğer Devlet, bu şirket tarafından ödenen temettüler üzerinden herhangi bir vergi alamaz. Bunun istisnasını, sözkonusu temettülerin bu diğer Devletin mukimlerinden birine ödenmesi veya temettü elde ediş olayı ile bu diğer Devlette bulunan bir işyeri veya sabit yer arasında etkin bir bağ bulunması oluşturur. Aynı şekilde bu diğer Devlet, bir şirketin dağıtılmayan kazançları üzerinden de bir dağıtılmayan kazanç vergisi alamaz. Dağıtılan temettülerin*

veya dağıtılmamış kazancın tamamen veya kısmen bu diğer Devlette elde edilen kazançtan oluşması durumu değiştirmez.”

Gerek bu maddenin gerek anılan Anlaşmanın bütününe tetkiki sonucunda; kar payı ödemesi yapılacak kişilerin ayrıntılı olarak belirlenmediği, bir başka ifadeyle pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine kar payı ödemesi yapılıp yapılamayacağı hususuna münhasır bir belirlilik bulunmadığı görülmektedir.

Benzer şekilde, Türkiye ile Fransa,⁴³ Almanya,⁴⁴ Yunanistan,⁴⁵ İtalya,⁴⁶ Amerika Birleşik Devletleri,⁴⁷ Güney Afrika Cumhuriyeti,⁴⁸ Birleşik Arap Emirlikleri⁴⁹ ve diğer ülkeler arasında imzalanan çifte vergilemenin önlenmesi anlaşmalarında da kar payı ödemesi yapılacak kişiler ayrıntılı olarak belirlenmemiş olduğundan bu anlaşmalarda da denetim kurulu üyelerine kar payı ödemesi yapılıp yapılamayacağı hususunda bir belirlilik bulunmamaktadır. Dolayısıyla mevcut çifte vergilendirmenin önlenmesi anlaşmalarından hareketle, pay sahibi olmayan denetim kurulu üyesine ya da denetçiye kar payı ödenip ödenmeyeceği sonucuna ulaşmada bir dayanak temin edilememiştir.

SONUÇ

6762 sayılı mülga TTK’da “pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine” ve 6102 sayılı TTK’da ise “denetçilere” anonim şirket karından kar payı ödenip ödenmeyeceği hususunda açık bir düzenleme yer

⁴³ 18.2.1987 tarihinde imzalanan bu anlaşma 10.4.1989 tarih ve 20135 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁴⁴ 16.4.1985 tarihinde imzalanan bu anlaşma 9.7.1986 tarih ve 19159 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁴⁵ 2.12.2004 tarihinde imzalanan bu anlaşma 2.3.1996 tarih ve 25390 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁴⁶ 27.7.1990 tarihinde imzalanan bu anlaşma 9.9.1993 tarih ve 21693 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁴⁷ 28.3.1996 tarihinde imzalanan bu anlaşma 31.12.1997 tarih ve 23217 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁴⁸ 3.3.2005 tarihinde imzalanan bu anlaşma 20.11.2006 tarih ve 26352 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁴⁹ 29.1.1993 tarihinde imzalanan bu anlaşma 27.12.1994 tarih ve 22154 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

almamaktadır. Benzer şekilde, Sermaye Piyasası Kanunu ve bu Kanuna istinaden yayımlanan ikincil mevzuat düzenlemelerinde de pay sahibi olmayan denetim kurulu üyesi ve denetçilerin kar payı alamayacağına ilişkin bir yasak yer almamakla birlikte kar payı ödenecek kişiler arasında denetim kurulu üyeleri ve denetçiler sayılmamıştır. Pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine ya da denetçilere kar payı verilmesinin; denetim amaç ve kapsamıyla bağdaşmayacağını, denetim kurulu üyelerinin denetim görev ve yetkilerini kullanırken mevzuata ve ana sözleşmeye uygunluk yerine karın artırılması amacına yönelik hareket etmelerine yol açabileceğini, denetçinin bağımsızlığını ortadan kaldıracabileceğini, çıkar çatışmasına sebebiyet verebileceğini söylemek mümkündür. Bu itibarla, TTK ve Sermaye Piyasası Kanunu'nda yer alan yönetim kurulu üyelerine kar payı verilmesine ilişkin açık düzenlemelere rağmen denetim kurulu üyelerine kar payı verilip verilmeyeceği hususunda bir hükmün yer almamasının, denetimin amacı ve mahiyeti gereği kanun koyucunun pay sahibi olmayan denetçilere kar payı ödenmemesi gerektiği yönündeki iradesini yansıttığı kabul edilebilir.

Vergi kanunlarında yer alan hükümlerden; yönetim kurulu başkan ve üyelerinin bu sıfatları dolayısıyla kar payı alabileceği ve bu ödemenin menkul sermaye iradı olarak tanımlandığı, buna rağmen pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerinin bu sıfatları nedeniyle kar payı alabileceğine ilişkin bir düzenlemenin bulunmadığı görülmektedir. Kar paylarının dâhil olduğu gelir grubu olan menkul sermaye iratlarına ilişkin tanım ve kapsam içinde denetim kurulu üyelerine ya da denetçilere ödenen kar payları yer almamıştır. Kanun koyucunun pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine yapılan kar payı ödemelerini menkul sermaye iradı tanımı kapsamında hükme bağlamamış olması bu kişilere TTK uyarınca kar payı ödenmemesi gerektiği yönündeki görüşü kuvvetlendirmektedir. Öte yandan, denetim kurulu üyelerine yapılan kar payı ödemelerinin menkul sermaye iradı tanımı içinde zikredilmemiş olmasının, bunların vergilendirilmemek istenmesinden, bir başka ifadeyle vergi dışı tutulmak istenmesinden kaynaklandığı yönünde ileri sürülebilecek diğer bir görüşün Gelir Vergisi Kanunu sistematigi içinde

kabul edilebilir bir dayanağı bulunmamaktadır. Zira, kanun koyucu yönetim kurulu üyelerine ödenen kar paylarını vergilendirirken denetim kurulu ya da denetçilere ödenen kar paylarını vergi dışı tuttuğu şeklindeki görüşün mali güce göre vergileme, vergilemede adalet gibi vergileme ilkeleri ile de bağdaşması güçtür. Bu itibarla, vergi kanunlarında yer alan düzenlemelerin, pay sahibi olmayan denetim kurulu üyesine kar payı verilmemesi gerektiği yönündeki kabulü desteklediği düşünülmektedir. Bir başka ifadeyle kanun koyucu yönetim kurulu başkan ve üyelerine yapılan kar payı ödemelerini açıkça menkul sermaye iradı tanımına dâhil ederken denetim kurulu üyelerine yapılan kar payı ödemelerinin dâhil olduğu gelir unsurunu belirtmemiş olması, denetim kurulu üyelerine kar payı ödeneceği yönünde bir ibareyi kullanmamış olması; TTK ve denetim faaliyetinin mahiyeti gereği denetçilere doğrudan şirket karından pay verilmesi yaklaşımını benimsenmediği yönünde bir işaret olarak kabul edilebilir. 6102 sayılı TTK ile düzenlenen bağımsız denetim sözleşmesinin isimli bir iş görme sözleşmesi olarak nitelendirilmesi durumunda, bu sözleşme uyarınca ödenen ücretin -bir işverene iş akdiyle bağlı olarak çalışma karşılığı ödenen bir ücret olmadığından- ücret geliri olarak değil, serbest meslek kazancı ya da ticari kazanç kapsamında vergilendirilmesi söz konusu olacaktır. Bu durumda da bağımsız denetim sözleşmesiyle; denetçiye ücret dışında kardan pay verilip verilemeyeceği ya da bağımsız denetim ücreti olarak şirket karının belli bir oranının belirlenip belirlenemeyeceği hususundaki tartışma geçerliliğini koruyacaktır.

Konunun açık bir kanun hükmü ile düzenlenmemiş olmasından kaynaklanan tereddüt ve duraksamalara rağmen, bazı anonim şirketler tarafından pay sahibi olmayan denetim kurulu üyelerine kar payı verilmesi uygulamada karşılaşılan bir durumdur.

Her ne kadar 6102 sayılı TTK ile denetim kurulu yapısı kaldırılarak bağımsız denetim şeklinde denetçi tabanlı bağımsız denetim sistemi getirilmiş olsa da bu denetçilere bağımsız denetim sözleşmesi ile ya da şirket ana sözleşmesi ile kar payı dağıtılıp dağıtılmayacağı hususu 6762 sayılı mülga TTK'da olduğu gibi yürürlükteki 6102 sayılı TTK açısından

da belirsizdir. Bir başka ifadeyle, yapılacak bağımsız denetim sözleşmesi ya da şirket ana sözleşmesine konulacak bir hükümlerle denetçilere kar payı, kardan belli bir yüzde verilebileceği yönünde tesis edilecek bir düzenlemenin 6102 sayılı TTK hükümlerine uyumu hususu da benzer gerekçelerle tartışmaya açıktır. 6102 sayılı TTK ile denetimde mesleki yönden uzmanlaşmanın ve meslek etiğine bağlı olarak bir denetimin gerçekleştirilmesi amaçlandığı dikkate alındığında, doğurabileceği çıkar çatışmaları nedeniyle şirkette pay sahibi olmaları mümkün olmayan denetçilerin kardan pay almalarının kanun düzeyinde bir düzenleme ile açıkça engellenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. 6102 sayılı TTK 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmekle birlikte, 31 Mart 2013 tarihine kadar denetim kurulu ve murakıplık sisteminin devam edeceği de dikkate alınarak meselenin bir kanun düzenlemesi ile açıklığa kavuşturulması ticaret, sermaye piyasası ve vergi hukuku açısından yaşanan belirsizlikleri ortadan kaldıracaktır.

KAYNAKÇA

A. Murat Yıldız, Gerçek Kişilerce Elde Edilen Kazanç ve İratların Vergilendirilmesi ve Beyanname Düzenleme Rehberi, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2004.

Ahmet Atik, Nazmi Karyağdı, “Limited Şirketlerde ve Anonim Şirketlerde Kar Dağıtım”, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:188, Nisan 1997.
Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türkçe Sözlük, Cilt 2, Ankara, 1988.

Aytaç Köksal, Bağımsız Denetim Sözleşmesi, Beta, İstanbul, 2009.

Aytekin Çelik, Bağımsız Denetim Kuruluşlarının Sorumluluğu, Seçkin, Ankara, 2005.

Bünyamin Öztürk, Sermaye Şirketlerinde Kurumlar Vergisi ve Kar Dağıtım, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2007.

Eugene F. Brigham, Louis C. Gapenski, Financial Management Theory and Practice, The Dtdyen Press, Orlando, 1977.

Fabozzi Frank J., Modigliani Franco, Capital Markets: Institutions and Insturments, 2. Baskı, Prentice Hall, 1996.

Fahiman Tekil, Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul, 1993.

Gitman Lawrance J., Joehnk Micheal D., Fundamentals of Investing, 6.Baskı, HarperCollinsCollege, 1996.

Gönen Eriş, Anonim Şirketler Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995.

Hasan Altuncu, Bekir Arslan, “Vergi İncelemeleri Sonucu Bulunan Matrah Farklarının Stopaj ve Menkul Sermaye İradı Olarak Durumu-II”, Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog, Sayı:179, Mart 2003.

Hermon F. Bell, Louis C. Moscarello, Retail Merchandise Accounting, 3. Baskı, Ronald Press Company, New York, 1961.

İskender Ekici, “Türkiye’de Sadece Menkul Sermaye İradı Elde Eden Dar Mükellef Gerçek Kişilerde Vergilendirme Esasları”, Maliye ve Sigorta Yorumları, Sayı:552, Şubat 2011.

İslam Çankaya, Gelir Tablosu ve Kar Dağıtım, 1994.

İsmail Doğanay, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Birinci Cilt, 4. Bası, Beta, İstanbul, 2004

Joel M. Stern, Donald H. Chew, The Revolution in Corporate Finance, 4. Baskı, Blackwell Publishing, 2003.

Mahmut T. Birsnel, Anonim Şirketler Hukukunda Kar Kavramı, İzmir Ege Üniversitesi Matbaası, 1973.

Mankiw N. Gregory, Principles of Economics, Thomson South-Western, 2007.

Mehmet Altındağ, “2001 Yılında Elde Edilen Menkul Sermaye İratlarının Beyanı”, Yaklaşım, Sayı:110, Şubat 2002.

Nazmi Karyagdı, “Dağıtılmayan Kârlarla Ya Da Yedek Akçelerle Zararın Kapatılması Kar Dağıtımı Sayılır Mı?”, Vergi Dünyası, Sayı:238, Haziran 2001.

Oğuz İmregün, “Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Kâr Payı (Temettü) Hakkı” Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55.Yaş Günü Armağanı, Cilt I., Beta, İstanbul, 2002.

Oğuz İmregün, Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Sekizinci Bası, Evrim Dağıtım, İstanbul, 1987.

Orhan Nuri Çevik, Uygulamada Şirketler Hukuku, İkinci Baskı, Ankara, 1994.

Rüştü Erimez, Şirketlerde Kar Dağıtımı Yedek Akçeler ve Vergileme, Temel Yayınları, İstanbul, 1985.

Semih Öz, Gelir Vergisinde vergiyi Doğuran Olay, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara, 2006.

Sevinç Akbulak, Yavuz Akbulak, Türkiye’de Sermaye Piyasası Araçları ve Halka Açık Anonim Şirketler, Beta, Ağustos, İstanbul, 2004.

Stephen A. Ross, Randolph W. Westerfied, Bradford D. Jordan, Fundamentals of Corporate Finance, 4. Baskı, Irwin McGraw-Hill, Boston, 1998.

Walter B. Meigs, Charles E. Johnson, Thomas F. Keller, Advanced Accounting, McGraw-Hill, Toronto, 1966.

Yasin Ulusoy, Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Bağımsız Denetim, Seçkin, Ankara, 2007.

